

TAALONTWIKKELING STIMULEREN IN DE NATUUR

DE NATUUR IN

Handvat voor professionals

Aïcha El Marajie

Inhoudsopgave

1. Introductie: hoe professionals natuur kunnen inzetten voor het stimuleren van taalontwikkeling.....	2
2. Taal stimuleren in de lente.....	3
3. Taal stimuleren in de zomer.....	4
4. Taal stimuleren in de herfst.....	5
5. Taal stimuleren in de winter.....	6
6. Literatuur.....	7
7. Totstandkoming.....	8

Introductie: hoe professionals natuur kunnen inzetten voor het stimuleren van de taalontwikkeling

Dit boekje is een handvat voor professionals die met jonge kinderen werken aan het stimuleren van de taalontwikkeling.

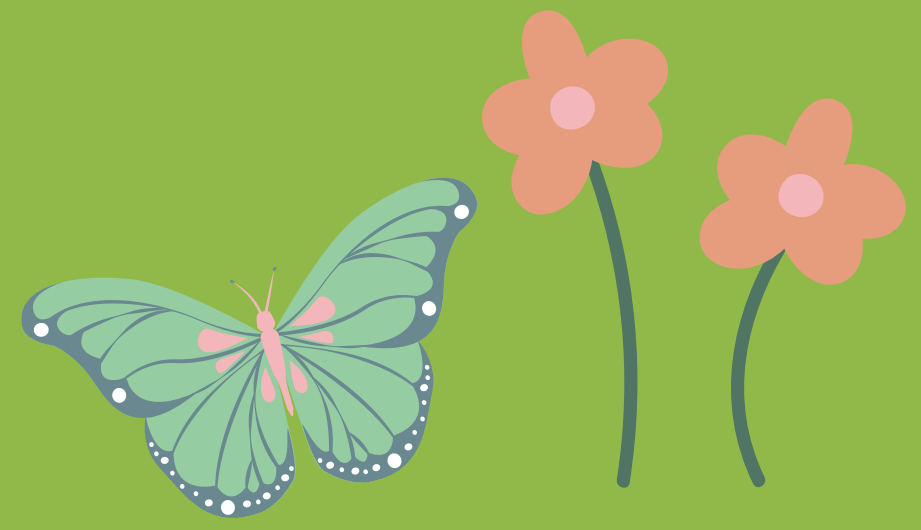
Kinderen leren taal door ervaringen op te doen. Doordat een volwassene steeds taal toekent aan die ervaring, leert een kind taal (Prins, 2017). Professionals creëren rijke ervaringen wanneer een kind zijn hele lichaam kan gebruiken, verschillende zintuigen aan worden gesproken, een kind kan ontdekken hoe hij onderdeel uitmaakt van een levende wereld en de vrijheid heeft om zijn eigen spel te spelen. Natuur is daar een hele geschikte omgeving voor (Prins, van der Wilt, van der Veen et al, 2022; Prins, van der Wilt, van Santen et al., 2022; Prins et al, 2021; Prins et al, 2017).

Dit boekje laat zien hoe professionals gebruik kunnen maken van de natuur in hun werk. Per seizoen staan een aantal natuurlijke elementen die kunnen zorgen voor rijke ervaringen.

Bij ieder element wordt een serie ervaringen genoemd die een kind kan opdoen met dat element en een voorbeeld hoe je taal kan toevoegen aan die ervaring. Hopelijk geeft dat ideeën om zelf met kinderen rijke ervaringen te creëren!

Lente

Bloemen

Een kind kan allerlei ervaringen opdoen met bloemen, zoals ruiken, plukken, planten, versieren, etc. Als professional ken jij taal toe aan die ervaring, zoals:
"Wat heb jij een kleurig bloemenkunstwerk gemaakt!"

Zaden

De lente is een mooie tijd om zaden te planten. Voor een kind geeft dat rijke ervaringen, zoals zaaien, planten, ontkiemen en oogsten. Geef taal aan die ervaring, zoals: "Nu hebben we een zaadje gepland en over een tijd groeit er een mooie bloem uit."

Veren

De ervaringen die een kind op kan doen met veren zijn voelen, kietelen, kriebelen en bijvoorbeeld knutselen. Ken taal toe aan de ervaring, bijvoorbeeld: "Voelt die van jou ook zo kriebelig?"

Vogels

De lente is het seizoen waarin we de vogels weer zien vliegen. Kinderen kunnen ze bijvoorbeeld beluisteren, bekijken, herkennen en voeren.
Taal toekennen is ook bij deze ervaring belangrijk, zodat het kind de woorden leert. Bijvoorbeeld: "Dat is een duif. Die komt lekkere wormpjes zoeken."

Gras

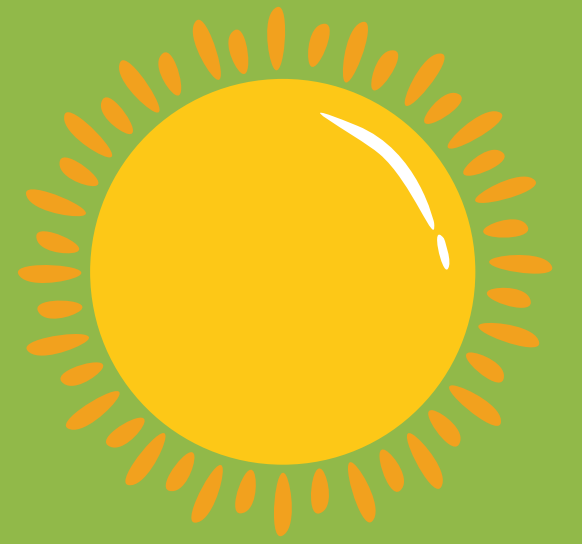
Gras is ideaal om op te spelen. Kinderen kunnen er ervaringen opdoen met rollen, rennen, huppelen, ruiken, plukken, etc. Jij geeft ze taal voor die ervaring, zoals:
"Buut vrij voor de hele pot!"

Tip!

Je hoeft niet altijd een activiteit te bedenken om het kind ervaringen op te laten doen. Een kind kan ook vrij spelen in een omgeving met verschillende elementen. Of je kunt samen een wandeling maken en met het kind bewust stilstaan bij wat er in de natuur allemaal te zien is. Belangrijk daarbij is dat jij taal toekent bij de ervaring die het kind opdoet.

Zomer

Water

Met water kunnen kinderen rijke ervaringen opdoen. Ze kunnen ervaringen opdoen met gieten, roeren, zinken, plonzen, stampen en nat worden. De taal kun jij toekennen om die ervaring te verrijken door woorden te geven aan die ervaring.

Bijvoorbeeld: "Kijk eens, als ik het water op het zand giet, dan is het ineens weg."

Zon/warmte

De zon of het voelen van warmte kan voor een kind al een ervaring op zich zijn. Het kind kan ervaringen opdoen met zweten, branden, opgaan, ondergaan en schemeren. Taal toekennen is belangrijk, bijvoorbeeld: "Mijn shirt plakt aan mijn lijf, het is zo warm dat ik helemaal zweet."

Zand

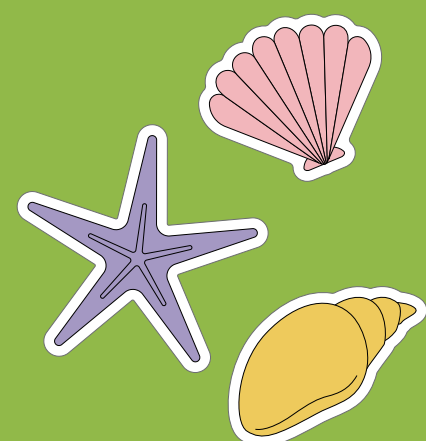
Met zand kan een kind ervaringen opdoen met graven, scheppen, vormen, verstoppertje en bijvoorbeeld bouwen. Jij voegt als professional taal toe: "Scheep het zand maar in die emmer. Als je de emmer daarna op zijn kop zet, dan kunnen we er iets mee bouwen."

Schelpen

Schelpen zijn er in verschillende soorten en maten. Een kind kan ervaringen opdoen met verzamelen, versieren, creëren, ordenen en sorteren van schelpen. Ken taal toe aan de ervaring, bijvoorbeeld: "Wow, jij hebt een hele grote gevonden."

Mieren

Een kind kan ervaringen op doen met klimmen, kruipen, kriebelen en volgen. Ken taal toe aan deze ervaring. Bijvoorbeeld: "Zet hem maar buiten, dan kan hij daar rustig verder kruipen."

Herfst

Regen

Regen kan al een mooie ervaring zijn. Een kind kan ervaringen opdoen met spetteren, striemen, druppelen, soppen, plenzen, waden en schuilen. Betekenis geven aan de ervaring kun je doen door woorden eraan toe te kennen. Bijvoorbeeld: "Moet je horen, we soppen in onze schoenen."

Aarde

Een kind kan bijvoorbeeld ervaringen opdoen met wroeten, graven, scheppen, porrelen en vies worden. Geef woorden aan de ervaring, bijvoorbeeld: "Giet het water er maar overheen, dan gaat het plantje nog beter groeien."

Bladeren

Met bladeren kan een kind ervaringen opdoen met groeien, verkleuren, dwarrelen, harken, verzamelen en gooien. Taal toekennen kan bijvoorbeeld door: "Zie je dat? Dit blaadje is aan de bovenkant verkleurd. Aan de onderkant is hij groen en aan de bovenkant is hij rood."

Takken

Met takken kan een kind ervaringen opdoen met klimmen, slaan, breken, besnijden, knutselen, bouwen en vuur maken. Taal toekennen kan bijvoorbeeld door: "Deze tak is wel heel groot, kunnen we hem denk je in twee breken?"

Wind

De wind kan zorgen voor een rijke ervaring. Een kind kan hiermee ervaringen opdoen met ruisen, gieren, duwen, waaien, vallen en horen. Zeg bijvoorbeeld: "Zie je dat? Die boom waait heen en weer door de wind."

Eikels en kastanjes

Eikels en kastanjes zijn natuurlijke elementen afkomstig van een boom. Een kind kan ervaringen opdoen met verzamelen, openbreken, ordenen, creëren en bijvoorbeeld construeren. Taal toekennen is belangrijk, bijvoorbeeld: "Waar kunnen we kastanjes vinden? Ik denk onder die boom."

Winter

Sneeuw

Sneeuw is een winters element waarmee een kind ervaringen kan opdoen met sleeën, rollen, baden, glijden, knisperen, spoorzoeken, tekenen en inpeperen. Taal toekennen is belangrijk voor de taalontwikkeling, bijvoorbeeld: "Als je achter je kijkt, dan zie je een spoor van onze voetstappen."

Kou

Kou op zich kan al zorgen voor een rijke ervaring. Een kind kan bijvoorbeeld ervaring opdoen met snotteren, bibberen, rillen, klappertanden, stoomwolkjes blazen en warm aankleden. Ken taal toe, bijvoorbeeld: "Heb je je muts en handschoenen ook al gepakt? Het is heel koud buiten dus we moeten ons warm aankleden."

Ijsel/ijs

Ijs of ijsel is er vaak als het heeft gevroren. Een kind kan ervaring opdoen met (uit)glijden, bevriezen, schaatsen, glibberen, stampen, hakken, breken en ontdooien.

Geef woorden aan de opgedane ervaring, bijvoorbeeld: "Ik hoop dat wij niet uitglijden tijdens het wandelen, het is erg glad!"

Donker

Dat de dagen in de winter korter zijn en het dus lang donker is, kan ook zorgen voor rijke ervaringen. Een kind kan ervaring op doen met schaduwen, stil zijn, sterrenkijken en speurtochten. Ken taal toe, bijvoorbeeld: "Dat is een schaduw van jou, zie je die van mij ook?"

Verheldering!

Waarom is spelen in de natuur eigenlijk zo belangrijk? Met natuurlijke elementen heeft een kind de mogelijkheid om zelf activiteiten te ontwikkelen. Het gaat om activiteiten waarin ze vrijheid hebben om hun eigen spelverhaal te ontwikkelen. Tijdens deze activiteiten hebben ze interactie met de naturomgeving en ze stemmen hun interactie af op wat de naturomgeving hen te bieden heeft. In het natuurspel hebben kinderen de mogelijkheid om uit te vinden hoe ze deel uitmaken van een levende wereld. Ideaal voor het opdoen van ervaringen en stimulerend voor de taalontwikkeling als een kind iemand heeft die taal toekent aan de ervaring (Prins et al, 2022).

Literatuur

Prins, J., van der Wilt, F., van der Veen, C., & Hovinga, D. (2022). *Nature play in early childhood education: A systematic review and meta ethnography of qualitative research*. *Front. Psychol.* 13:995164. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.995164>

Prins, J., Van der Wilt, F., Van Santen, S., Van der Veen, C. & Hovinga, D. (2022). *The importance of play in natural environments for children's language development: an explorative study in early childhood education*. *International Journal of Early Years Education*, 11. <https://doi.org/10.1080/09669760.2022.2144147>

Prins, J. & Hagenaar, J. (2021). *Buiten aan de slag met taal*. *HJK Magazine*, 5, 32-35.

Prins, J. (2017). *Taal leer je met je lijf. Hoe jonge kinderen taal leren*. *HJK Magazine*, oktober 2017, 28-31.

Prins, J. en Hovinga, D. (2017). *Hoofd, schouders, knie en taal. Over de voetafdruk van onze ervaring in onze taal en ons denken*. Leiden: Hogeschool Leiden.

Totstandkoming

"Tijdens mijn derde studiejaar heb ik stagegelopen bij stichting Jeugd en Samenleving (JES) Rijnland. Ik heb daar onder andere gewerkt met het programma 'Jong Geleerd, Thuis Gedaan' waarbij ik ouders met jonge kinderen (3-6 jaar) bij heb gestaan. Deze gezinnen kennen kwetsbare omstandigheden, met o.a. beperkt opleidingsniveau van ouders, een vluchtelingenachtergrond, financiële zorgen of het niet spreken van de Nederlandse taal. Om problemen in vooral taalontwikkeling te voorkomen, heb ik verschillende taalontwikkelingsactiviteiten met deze kinderen gedaan, en aan ouders laten zien hoe zij dat zelf kunnen.

Ik zette vaak spel in tijdens mijn werk met deze kinderen. Het motto van Jong Geleerd, Thuis Gedaan is dan ook: "Spelen is voor kinderen niet alleen heel leuk, ze kunnen er ook veel van leren. Zeker als je met hen meespeelt!". Vanuit het werk van Elise Peters, docent en onderzoeker bij het lectoraat Natuur & Ontwikkeling Kind, weet ik dat het ertoe doet wáár het kind speelt, omdat de fysieke speelomgeving mede bepaalt welke speelervaringen een kind opdoet. Het werk van Jannette Prins laat zien dat natuur een rijke omgeving voor spel en voor taalontwikkeling kan zijn. Met dat gegeven in het achterhoofd ben ik gaan nadenken hoe wij als sociaal werkers natuur kunnen gaan inzetten bij het werken aan taalontwikkeling.

Dit product is daar het resultaat van. Het is ontwikkeld om mezelf en andere sociaal professionals ideeën te geven hoe we in de natuur kunnen werken aan taalontwikkeling. Op naar veel rijke taalervaringen in de natuur!"

- Aïcha El Marajie, student Sociaal Werk aan Hogeschool Leiden.

Gemaakt in het kader van een afstudeeropdracht voor
het lectoraat Natuur en Ontwikkeling Kind

